

PRAWO CYWILNE

PRZEPISY 2021

Kodeks cywilny — Kodeks rodzinny i opiekuńczy — Kodeks postępowania cywilnego — Prawo prywatne międzynarodowe — Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych — Ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów — Ustawa o księgach wieczystych i hipotece — Ustawa o własności lokali — Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie KC — Ustawa o gospodarce nieruchomościami — Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów — Ustawa o prawach konsumenta — Ustawa o odwróconym kredycie hipotecznym — Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych — Skorowidz

Wydawnictwo OD.NOWA®

---

ul. Mieszka I 38
43-300 Bielsko-Biała

e-mail: biuro@wydawnictwo-odnowa.pl
strona: www.wydawnictwo-odnowa.pl
tel. 33 822 90 90
33 822 97 97

Opracowanie redakcyjne i merytoryczne: Agnieszka Kaszok
Skorowidz: Anna Prus
Projekt okładki: Agata Korzeńska
Projekt układu typograficznego: Elżbieta Wienczek
Skład i łamanie: Elżbieta Wienczek

Wydanie VIII
Stan prawny: 1 stycznia 2021 r.

Spis treści

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Księga pierwsza. Część ogólna	13	Tytuł I. Przepisy ogólne	35
Tytuł I. Przepisy wstępne	13	Tytuł II. Wielość dłużników albo wierzycieli	37
Tytuł II. Osoby	13	Dział I. Zobowiązania solidarne	37
Dział I. Osoby fizyczne	13	Dział II. Zobowiązania podzielne i niepodzielne	37
Rozdział I. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych	13	Tytuł III. Ogólne przepisy o zobowiązaniach umownych	38
Rozdział II. Miejsce zamieszkania	14	Tytuł IV.	40
Rozdział III. Uznanie za zmarłego	14	Tytuł V. Bezpodstawne wzbogacenie	40
Dział II. Osoby prawne	15	Tytuł VI. Czyny niedozwolone	40
Dział III. Przedsiębiorcy i ich oznaczenia	16	Tytuł VI ¹ . Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny	43
Tytuł III. Mienie	16	Tytuł VII. Wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania	44
Tytuł IV. Czynności prawne	17	Dział I. Wykonanie zobowiązań	44
Dział I. Przepisy ogólne	17	Dział II. Skutki niewykonania zobowiązań	45
Dział II. Zawarcie umowy	18	Dział III. Wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych	46
Dział III. Forma czynności prawnych	19	Tytuł VIII. Potrącenie, odnowienie, zwolnienie z długu	47
Dział IV. Wady oświadczenia woli	20	Tytuł IX. Zmiana wierzyciela lub dłużnika	48
Dział V. Warunek	21	Dział I. Zmiana wierzyciela	48
Dział VI. Przedstawicielstwo	21	Dział II. Zmiana dłużnika	48
Rozdział I. Przepisy ogólne	21	Tytuł X. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika	49
Rozdział II. Pełnomocnictwo	21	Tytuł XI. Sprzedaż	49
Rozdział III. Prokura	22	Dział I. Przepisy ogólne	49
Tytuł V. Termin	23	Dział II. Rękojmia za wady	51
Tytuł VI. Przedawnienie roszczeń	23	Dział II ¹ . Roszczenie sprzedawcy w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej	53
Księga druga. Własność i inne prawa rzeczowe	24	Dział III. Gwarancja przy sprzedaży	54
Tytuł I. Własność	24	Dział IV. Szczególne rodzaje sprzedaży	55
Dział I. Przepisy ogólne	24	Rozdział I. Sprzedaż na raty	55
Dział II. Treść i wykonywanie własności	24	Rozdział II. Zastrzeżenie własności rzeczy sprzedanej. Sprzedaż na próbę	55
Dział III. Nabycie i utrata własności	25	Rozdział III. Prawo odkupu	55
Rozdział I. Przeniesienie własności	25	Rozdział IV. Prawo pierwokupu	55
Rozdział II. Zasiedzenie	25	Tytuł XII. Zamiana	56
Rozdział III. Inne wypadki nabycia i utraty własności	26	Tytuł XIII. Dostawa	56
Dział IV. Współwłasność	27	Tytuł XIV. Kontraktacja	56
Dział V. Ochrona własności	28	Tytuł XV. Umowa o dzieło	57
Tytuł II. Użytkowanie wieczyste	29	Tytuł XVI. Umowa o roboty budowlane	59
Tytuł III. Prawa rzeczowe ograniczone	30	Tytuł XVII. Najem i dzierżawa	60
Dział I. Przepisy ogólne	30	Dział I. Najem	60
Dział II. Użytkowanie	30	Rozdział I. Przepisy ogólne	60
Rozdział I. Przepisy ogólne	30	Rozdział II. Najem lokalu	61
Rozdział II. Użytkowanie przez osoby fizyczne	31	Dział II. Dzierżawa	62
Rozdział III. Użytkowanie przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne	31	Tytuł XVII ¹ . Umowa leasingu	63
Rozdział IV. Inne wypadki użytkowania	32	Tytuł XVIII. Użyczenie	64
Dział III. Służebności	32	Tytuł XIX. Pożyczka	65
Rozdział I. Służebności gruntowe	32	Tytuł XX. Umowa rachunku bankowego	65
Rozdział II. Służebności osobiste	33	Tytuł XXI. Zlecenie	65
Rozdział III. Służebność przesyłu	33	Tytuł XXII. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	66
Dział IV. Zastaw	33	Tytuł XXIII. Umowa agencyjna	67
Rozdział I. Zastaw na rzeczach ruchomych	33		
Rozdział II. Zastaw na prawach	34		
Tytuł IV. Posiadanie	35		
Księga trzecia. Zobowiązania	35		

Tytuł XXIV. Umowa komisji.....	69	Księga czwarta. Spadki.....	82
Tytuł XXV. Umowa przewozu.....	69	Tytuł I. Przepisy ogólne.....	82
Dział I. Przepisy ogólne.....	69	Tytuł II. Dziedziczenie ustawowe.....	82
Dział II. Przewóz osób.....	69	Tytuł III. Rozrządzenia na wypadek śmierci.....	83
Dział III. Przewóz rzeczy.....	69	Dział I. Testament.....	83
Tytuł XXVI. Umowa spedycji.....	70	Rozdział I. Przepisy ogólne.....	83
Tytuł XXVII. Umowa ubezpieczenia.....	71	Rozdział II. Forma testamentu.....	84
Dział I. Przepisy ogólne.....	71	Oddział 1. Testamenty zwykłe.....	84
Dział II. Ubezpieczenia majątkowe.....	73	Oddział 2. Testamenty szczególne.....	84
Dział III. Ubezpieczenia osobowe.....	74	Oddział 3. Przepisy wspólne dla testamentów zwykłych i szczególnych.....	84
Tytuł XXVIII. Przechowanie.....	75	Dział II. Powołanie spadkobiercy.....	84
Tytuł XXIX. Odpowiedzialność, prawo zastawu i przedawnienie roszczeń utrzymujących hotele i podobne zakłady.....	75	Dział III. Zapis i polecenie.....	85
Tytuł XXX. Umowa składu.....	76	Rozdział I. Zapis zwykły.....	85
Tytuł XXXI. Spółka.....	77	Rozdział II. Zapis windykacyjny.....	86
Tytuł XXXII. Poręczenie.....	78	Rozdział III. Polecenie.....	86
Tytuł XXXIII. Darowizna.....	79	Dział IV. Wykonawca testamentu.....	86
Tytuł XXXIII ¹ . Przekazanie nieruchomości.....	79	Tytuł IV. Zachowek.....	87
Tytuł XXXIV. Renta i dożywocie.....	80	Tytuł V. Przyjęcie i odrzucenie spadku.....	88
Dział I. Renta.....	80	Tytuł VI. Stwierdzenie nabycia spadku lub przedmiotu zapisu windykacyjnego, poświadczenie dziedziczenia i ochrona spadkobiercy.....	89
Dział II. Dożywocie.....	80	Tytuł VII. Odpowiedzialność za długi spadkowe.....	89
Tytuł XXXV. Ugoda.....	80	Tytuł VIII. Wspólność majątku spadkowego i dział spadku.....	90
Tytuł XXXVI. Przyrzeczenie publiczne.....	81	Tytuł IX. Umowy dotyczące spadku.....	91
Tytuł XXXVII. Przekaz i papiery wartościowe.....	81	Tytuł X. Przepisy szczególne o dziedziczeniu gospodarstw rolnych.....	92
Dział I. Przekaz.....	81		
Dział II. Papiery wartościowe.....	81		

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Tytuł I. Małżeństwo.....	97	Oddział 1. Macierzyństwo.....	103
Dział I. Zawarcie małżeństwa.....	97	Oddział 2. Ojcostwo.....	104
Dział II. Prawa i obowiązki małżonków.....	99	Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi.....	106
Dział III. Małżeńskie ustroje majątkowe.....	99	Oddział 1. Przepisy ogólne.....	106
Rozdział I. Ustawowy ustrój majątkowy.....	99	Oddział 2. Władza rodzicielska.....	107
Rozdział II. Umowne ustroje majątkowe.....	101	Oddział 2a. Piecza zastępcza.....	109
Oddział 1. Przepisy ogólne.....	101	Oddział 3. Kontakty z dzieckiem.....	110
Oddział 2. Wspólność majątkowa.....	101	Dział II. Przysposobienie.....	110
Oddział 3. Rozdzielność majątkowa.....	101	Dział III. Obowiązek alimentacyjny.....	112
Oddział 4. Rozdzielność majątkowa z wyrównaniem dorobków.....	101	Tytuł III. Opieka i kuratela.....	113
Rozdział III. Przymusowy ustrój majątkowy.....	102	Dział I. Opieka nad małoletnim.....	113
Dział IV. Ustanie małżeństwa.....	102	Rozdział I. Ustanowienie opieki.....	113
Dział V. Separacja.....	103	Rozdział II. Sprawowanie opieki.....	114
Tytuł II. Pokrewieństwo i powinowactwo.....	103	Rozdział III. Nadzór nad sprawowaniem opieki.....	114
Dział I. Przepisy ogólne.....	103	Rozdział IV. Zwolnienie opiekuna i ustanie opieki.....	115
Dział Ia. Rodzice i dzieci.....	103	Dział II. Opieka nad ubezwłasnowolnionym całkowicie.....	115
Rozdział I. Pochodzenie dziecka.....	103	Dział III. Kuratela.....	115

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego

Tytuł wstępny. Przepisy ogólne.....	119	Oddział 4. Przepisy szczególne.....	122
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze.....	120	Dział II. Skład sądu.....	122
Księga pierwsza. Proces.....	120	Dział III. Wyłączenie sędziego.....	123
Tytuł I. Sąd.....	120	Tytuł II. Prokurator.....	124
Dział I. Właściwość sądu.....	120	Tytuł III. Organizacje pozarządowe.....	124
Przepis wstępny.....	120	Tytuł IIIa. Państwowa Inspekcja Pracy.....	124
Rozdział 1. Właściwość rzeczowa.....	120	Tytuł IIIb. Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów.....	125
Oddział 1. Podstawy własności.....	120	Tytuł IIIc. Podmioty uprawnione do udziału w postępowaniu na podstawie odrębnych przepisów.....	125
Oddział 2. Wartość przedmiotu sporu.....	120	Tytuł IV. Strony.....	125
Rozdział 2. Właściwość miejscowa.....	121	Dział I. Zdolność sądowa i procesowa.....	125
Oddział 1. Właściwość ogólna.....	121	Dział II. Współuczestnictwo w sporze.....	126
Oddział 2. Właściwość przemianowa.....	121	Dział III. Interwencja główna i uboczna.....	126
Oddział 3. Właściwość wyłączna.....	122		

Dział IV. Przypozwanie.....	126	Dział IVa. Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.....	175
Dział V. Pełnomocnicy procesowi.....	126	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	175
Tytuł V. Koszty procesu.....	128	Dział IVb.	177
Dział I. Zwrot kosztów procesu.....	128	Dział IVc. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki.....	177
Dział II. Pomoc prawna z urzędu.....	129	Dział IVd. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty.....	178
Tytuł VI. Postępowanie.....	131	Dział IVe. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego.....	179
Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych.....	131	Dział IVf. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego.....	180
Rozdział 1. Pisma procesowe.....	131	Dział IVg. Postępowanie w sprawach własności intelektualnej.....	180
Rozdział 2. Doręczenia.....	134	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	180
Rozdział 3. Posiedzenia sądowe.....	136	Rozdział 2. Zabezpieczenie środka dowodowego.....	181
Rozdział 4. Terminy.....	138	Rozdział 3. Wyjawienie lub wydanie środka dowodowego.....	182
Rozdział 5. Uchybienie i przywrócenie terminu.....	139	Rozdział 4. Wezwanie do udzielenia informacji.....	182
Rozdział 6. Zawieszenie postępowania.....	139	Rozdział 5. Powództwa szczególne.....	183
Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji.....	141	Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze.....	184
Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze.....	141	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	184
Oddział 1. Mediacja.....	141	Rozdział 2. Postępowanie nakazowe.....	184
Oddział 2. Postępowanie pojednawcze.....	142	Rozdział 3. Postępowanie upominawcze.....	185
Rozdział 2. Pozew.....	142	Dział VI. Postępowanie uproszczone.....	185
Rozdział 2a. Organizacja postępowania.....	145	Dział VII. Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych.....	187
Rozdział 3. Rozprawa.....	147	Rozdział 1. Europejskie postępowanie nakazowe.....	187
Dział III. Dowody.....	148	Rozdział 2. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń.....	187
Rozdział 1. Przedmiot i ocena dowodów.....	148	Dział VIII. Postępowania elektroniczne.....	188
Rozdział 2. Postępowanie dowodowe.....	149	Rozdział 1. Elektroniczne postępowanie upominawcze.....	188
Oddział 1. Przepisy ogólne.....	149	Księga druga. Postępowanie nieprocesowe.....	189
Oddział 2. Dokumenty.....	150	Tytuł I. Przepisy ogólne.....	189
Oddział 3. Zeznania świadków.....	151	Tytuł II. Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw.....	191
Oddział 4. Opinia biegłych.....	152	Dział I. Sprawy z zakresu prawa osobowego.....	191
Oddział 5. Oględziny.....	153	Rozdział 1. Uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu.....	191
Oddział 6. Przesłuchanie stron.....	153	Oddział 1. Postępowanie o uznanie za zmarłego.....	191
Oddział 7. Inne środki dowodowe.....	153	Oddział 2. Postępowanie o stwierdzenie zgonu.....	191
Rozdział 3. Zabezpieczenie dowodów.....	154	Oddział 3. Uchylenie postanowień orzekających uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu.....	192
Dział IV. Orzeczenia.....	154	Rozdział 2. Ubezważnowolnienie.....	192
Rozdział 1. Wyroki.....	154	Oddział 1. Przepisy ogólne.....	192
Oddział 1. Wydanie wyroku.....	154	Oddział 2. Doradca tymczasowy.....	192
Oddział 2. Natychmiastowa wykonalność wyroków.....	156	Oddział 3. Postępowanie.....	193
Oddział 3. Wyroki zaoczne.....	156	Dział Ia. Sprawy o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.....	194
Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków.....	157	Dział II. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli.....	194
Rozdział 1a. Nakazy zapłaty.....	158	Rozdział 1. Sprawy małżeńskie.....	194
Rozdział 2. Postanowienia sądu.....	158	Rozdział 2. Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze.....	195
Rozdział 3. Prawomocność orzeczeń.....	158	Oddział 1. Przepisy ogólne.....	195
Dział V. Środki odwoławcze.....	159	Oddział 2. Sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi.....	197
Rozdział 1. Apelacja.....	159	Oddział 3. Sprawy o przysposobienie.....	198
Rozdział 1 ^a . Kasacja.....	161	Oddział 4. Sprawy z zakresu opieki.....	199
Rozdział 2. Żalenie.....	161	Oddział 5. Sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.....	200
Dział Va. Skarga kasacyjna.....	162	Oddział 6. Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem.....	201
Dział Vb. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego.....	164	Rozdział 3. Sprawy z zakresu kurateli.....	202
Dział VI. Wznowienie postępowania.....	165	Dział III. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego.....	203
Dział VII.....	166	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	203
Dział VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.....	166	Rozdział 2. Stwierdzenie zasiedzenia.....	203
Tytuł VII. Postępowania odrębne.....	167	Rozdział 2a. Przepadek rzeczy.....	203
Dział I. Postępowanie w sprawach małżeńskich.....	167	Oddział 1. Przepadek rzeczy na podstawie prawa celnego.....	203
Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	167	Oddział 2. Przepadek pojazdów.....	203
Rozdział 2. Sprawy o rozwód i o separację.....	168	Rozdział 3. Zarząd związany ze współwłasnością i użytkowaniem.....	203
Rozdział 3. Inne sprawy.....	169	Rozdział 4. Zniesienie współwłasności.....	204
Dział II. Postępowanie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi.....	169	Rozdział 5. Ustanowienie drogi koniecznej i służebności przesyłu.....	204
Dział IIa. Postępowanie w sprawach gospodarczych.....	170		
Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.....	171		
Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	171		
Rozdział 2. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy.....	173		
Rozdział 3. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.....	174		
Dział IV. Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania.....	175		

Rozdział 6. Postępowanie wieczystoksięgowe.....	204	Rozdział 7. Przybicie.....	258
Dział IV. Sprawy z zakresu prawa spadkowego.....	206	Rozdział 8. Przysądzenie własności.....	259
Przepisy wstępne.....	206	Rozdział 9. Egzekucja z ulamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego.....	260
Rozdział 1. Zabezpieczenie spadku, wykaz inwentarza i spis inwentarza.....	206	Dział VIa. Uproszczona egzekucja z nieruchomości.....	260
Rozdział 2. Przyjęcie lub odrzucenie spadku.....	208	Dział VII. Egzekucja ze statków morskich.....	261
Rozdział 3. Ogłoszenie testamentu.....	209	Dział VIII. Podział sumy uzyskanej z egzekucji.....	261
Rozdział 4. Wyjawienie przedmiotów spadkowych.....	209	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	261
Rozdział 5. Przesłuchanie świadków testamentu ustnego.....	210	Rozdział 2. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z wynagro- dzenia za pracę.....	263
Rozdział 6. Sprawy dotyczące wykonawcy testamentu.....	210	Rozdział 3. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomo- ści, wierzytelności i innych praw majątkowych.....	263
Rozdział 6a. Sprawy dotyczące zarządu sukcesyjnego.....	210	Rozdział 4. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z nierucho- mości.....	263
Rozdział 7. Zarząd spadku nieobjętego.....	210	Tytuł III. Przepisy szczególne o egzekucji.....	264
Rozdział 8. Stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu win- dykacyjnego.....	211	Dział I. Egzekucja świadczeń niepieniężnych.....	264
Rozdział 9. Dział spadku.....	212	Dział II. Przepisy szczególne o egzekucji z udziałem Skarbu Pań- stwa oraz przedsiębiorców.....	266
Rozdział 10. Inne sprawy spadkowe.....	212	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	266
Dział IVa. Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach pań- stwowych i o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego.....	212	Rozdział 2. Egzekucja przez zarząd przymusowy.....	266
Dział IVb. Sprawy z zakresu prawa pracy.....	213	Rozdział 3. Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.....	268
Dział V. Sprawy depozytowe.....	213	Dział III. Egzekucja w celu zniesienia współwłasności nierucho- mości w drodze sprzedaży publicznej.....	269
Rozdział 1. Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.....	213	Dział IV.....	269
Rozdział 2. Zwrot depozytu sądowego składającemu i wydanie depozytu sądowego uprawnionemu.....	214	Dział V. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych.....	269
Rozdział 3. Postępowanie w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.....	214	Dział VI.....	270
Dział VI. Postępowanie rejestrowe.....	215	Część czwarta. Przepisy z zakresu międzynarodowego postępo- wania cywilnego.....	270
Księga trzecia.....	216	Księga pierwsza. Jurysdykcja krajowa.....	270
Księga czwarta. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt.....	216	Tytuł I. Przepisy ogólne.....	270
Część druga. Postępowanie zabezpieczające.....	217	Tytuł II.....	270
Tytuł I. Przepisy ogólne.....	217	Tytuł III. Jurysdykcja krajowa w procesie.....	270
Tytuł II. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych.....	219	Tytuł IV. Jurysdykcja krajowa w postępowaniu nieprocesowym.....	272
Tytuł III. Inne wypadki zabezpieczenia.....	221	Tytuł IVa. Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczają- cym i egzekucyjnym.....	273
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne.....	222	Księga pierwsza a. Immunitet sądowy i egzekucyjny.....	274
Tytuł I. Przepisy ogólne.....	222	Księga druga. Postępowanie.....	274
Dział I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności.....	222	Tytuł I. Zdolność sądowa i procesowa.....	274
Dział II. Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności.....	226	Tytuł II. Zabezpieczenie kosztów procesu.....	275
Dział IIa. Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego.....	230	Tytuł III. Zwolnienie cudzoziemców od kosztów sądowych.....	275
Dział IIb. Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty.....	231	Tytuł IV. Pomoc prawna.....	275
Dział IIc. Zaświadczenie dotyczące orzeczenia wydanego w euro- pejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń.....	231	Tytuł V. Zabezpieczenie dowodów.....	277
Dział IId. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń, ugód i innych tytu- łów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych.....	231	Tytuł VI. Zagraniczne dokumenty urzędowe.....	277
Dział IIE. Wyciągi z orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyj- nych w sprawach alimentacyjnych.....	231	Tytuł VII. Czynności dotyczące spadku po cudzoziemcach.....	277
Dział IIIf. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych.....	231	Tytuł VIIa. Europejskie poświadczenie spadkowe.....	277
Dział III. Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne.....	232	Tytuł VIII. Stwierdzenie obcego prawa i wzajemności.....	278
Dział IV. Zawieszenie i umorzenie postępowania.....	235	Tytuł IX. Uzasadnienie prawomocnych orzeczeń i wydawanie zaświadczeń.....	278
Dział V. Ograniczenia egzekucji.....	237	Tytuł X. Wniosek o uchylenie wyroku wydanego w sprawie ali- mentacyjnej.....	278
Dział VI. Powództwa przeciwegzekucyjne.....	239	Tytuł XI. Europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym.....	278
Tytuł II. Egzekucja świadczeń pieniężnych.....	239	Księga trzecia. Uznanie i stwierdzenie wykonalności.....	279
Dział I. Egzekucja z ruchomości.....	239	Tytuł I. Uznanie orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzy- gnięć innych organów państw obcych.....	279
Rozdział 1. Zajęcie.....	239	Tytuł II. Wykonalność orzeczeń sądów państw obcych lub roz- strzygnięć innych organów państw obcych oraz ugód zawartych przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonych.....	279
Rozdział 2. Sprzedaż.....	241	Tytuły III-VI.....	280
Rozdział 3. Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej.....	243	Księga czwarta. Uznanie i wykonanie niektórych orzeczeń sądów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz pochodzących z tych państw ugód i dokumentów urzędowych.....	280
Dział II. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę.....	244	Tytuł I. Przepisy ogólne.....	280
Dział III. Egzekucja z rachunków bankowych.....	245	Tytuł II. Wykonanie.....	281
Dział IV. Egzekucja z innych wierzytelności.....	248	Tytuł III. Odmowa uznania lub wykonania.....	281
Dział IVa. Egzekucja z innych praw majątkowych.....	250	Część piąta. Sąd polubowny (arbitrażowy).....	282
Dział V. Wyjawienie majątku.....	252		
Dział VI. Egzekucja z nieruchomości.....	253		
Rozdział 1. Przepisy wstępne.....	253		
Rozdział 2. Zajęcie.....	253		
Rozdział 3. Opis i oszacowanie.....	255		
Rozdział 4. Obwieszczenie o licytacji.....	256		
Rozdział 5. Warunki licytacyjne.....	257		
Rozdział 6. Licytacja.....	257		

Tytuł I. Przepisy ogólne.....	282	Tytuł VI. Wyrok sądu polubownego i zakończenie postępowania.....	285
Tytuł II. Zapis na sąd polubowny.....	282	Tytuł VII. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego.....	286
Tytuł III. Skład sądu polubownego.....	283	Tytuł VIII. Uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej.....	287
Tytuł IV. Właściwość sądu polubownego.....	284		
Tytuł V. Postępowanie przed sądem polubownym.....	284		

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe

Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	291	Rozdział 10. Własność intelektualna.....	294
Rozdział 2. Osoby fizyczne.....	292	Rozdział 11. Sprawy małżeńskie.....	294
Rozdział 3. Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne.....	292	Rozdział 12. Stosunki między rodzicami a dzieckiem.....	295
Rozdział 4. Przedstawicielstwo.....	292	Rozdział 13. Przysposobienie.....	295
Rozdział 5. Dokonanie czynności prawnej i jej forma.....	293	Rozdział 14. Opieka i kuratela.....	295
Rozdział 6. Przedawnienie roszczeń i inne instytucje związane z upływem czasu.....	293	Rozdział 15. Obowiązki alimentacyjne.....	295
Rozdział 7. Zobowiązania.....	293	Rozdział 16. Sprawy spadkowe.....	295
Rozdział 8. Umowa o arbitraż.....	294	Rozdział 17. Inne stosunki prawne.....	296
Rozdział 9. Własność i inne prawa rzeczowe. Posiadanie.....	294	Rozdział 18. Zmiany w przepisach obowiązujących.....	296
		Rozdział 19. Przepisy końcowe.....	296

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

Tytuł I. Przepisy ogólne.....	299	Dział 5. Wysokość opłat w postępowaniu zabezpieczającym.....	306
Tytuł II. Opłaty.....	300	Dział 6. Wysokość opłat w postępowaniu egzekucyjnym.....	306
Dział 1. Przepisy ogólne.....	300	Dział 7. Wysokość opłat w postępowaniach upadłościowym i restrukturyzacyjnym.....	306
Dział 2. Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw.....	301	Dział 8. Opłaty kancelaryjne.....	307
Dział 3. Wysokość opłat w procesie.....	302	Dział 9. Zwrot opłaty.....	307
Rozdział 1. Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego.....	302	Tytuł III. Wydatki.....	308
Rozdział 2. Sprawy gospodarcze.....	303	Dział 1. Przepisy ogólne.....	308
Rozdział 3. Sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.....	303	Dział 2. Należności świadków, biegłych, tłumaczy i stron w postępowaniu cywilnym.....	308
Dział 4. Wysokość opłat w postępowaniu nieprocesowym.....	304	Tytuł IV. Zwolnienie od kosztów sądowych.....	310
Rozdział 1. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.....	304	Tytuł V. Wykonanie orzeczeń w zakresie należności sądowych.....	313
Rozdział 2. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego.....	304	Tytuł VI. Zmiany w przepisach obowiązujących.....	313
Rozdział 3. Sprawy z zakresu prawa o księgach wieczystych.....	304	Tytuł VII. Przepisy przejściowe i końcowe.....	313
Rozdział 4. Sprawy z zakresu prawa spadkowego.....	304		
Rozdział 5. Sprawy z zakresu działania Krajowego Rejestru Sądowego.....	305		
Rozdział 6. Inne sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym.....	305		

Ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów

Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	315	Rozdział 6. Zaspokojenie zastawnika.....	317
Rozdział 1a. Ustanowienie zastawu rejestrowego.....	315	Rozdział 7. Postępowanie zabezpieczające.....	318
Rozdział 2. Przedmiot zastawu rejestrowego.....	315	Rozdział 8. Rejestr zastawów.....	318
Rozdział 3. Prawa i obowiązki zastawcy i zastawnika.....	316	Rozdział 9. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.....	319
Rozdział 4. Zbieg obciążeń.....	316		
Rozdział 5. Przeniesienie i wygaśnięcie zastawu rejestrowego.....	316		

Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece

Dział I. Księgi wieczyste.....	321	Oddział 3. Zakres obciążenia hipoteką i ochrona hipoteki.....	327
Rozdział 1. Przepisy o prawach jawnych z księgi wieczyste.....	321	Oddział 4. Wygaśnięcie hipoteki.....	328
Rozdział 2. Ustrój ksiąg wieczystych i postępowanie.....	322	Oddział 5. Rozporządzanie opróżnionym miejscem hipotecznym.....	328
Rozdział 3. Zakładanie ksiąg wieczystych.....	325	Rozdział 2. Hipoteka kaucyjna.....	329
Dział II. Hipoteka.....	325	Rozdział 2 ¹ . Hipoteka na wierzytelności hipotecznej.....	329
Rozdział 1. Hipoteka w ogólności.....	325	Rozdział 3. Hipoteka przymusowa.....	329
Oddział 1. Przepisy ogólne.....	325	Dział III. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.....	330
Oddział 2. Przeniesienie wierzytelności hipotecznej.....	327		

Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali

Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	333	Rozdział 4. Zarząd nieruchomością wspólną.....	335
Rozdział 2. Ustanowienie własności lokalu.....	334	Rozdział 5. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.....	337
Rozdział 3. Prawa i obowiązki właścicieli lokali.....	335		

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego

Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	339	Rozdział 4. Najem socjalny lokali.....	350
Rozdział 2. Prawa i obowiązki właścicieli i lokatorów.....	340	Rozdział 4a. Tymczasowe pomieszczenia.....	351
Rozdział 2a. Najem okazjonalny lokalu.....	345	Rozdział 5. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.....	351
Rozdział 2b. Najem instytucjonalny lokalu.....	346		
Rozdział 3. Mieszkaniowy zasób gminy.....	348		

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami

Dział I. Przepisy ogólne.....	353	Rozdział 7. Udział w kosztach budowy urządzeń infrastruktury technicznej.....	384
Dział II. Gospodarowanie nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa oraz własność jednostki samorządu terytorialnego.....	355	Dział IV. Wycena nieruchomości.....	385
Rozdział 1. Zasady ogólne.....	355	Rozdział 1. Określanie wartości nieruchomości.....	385
Rozdział 2. Zasoby nieruchomości.....	357	Rozdział 2. Powszechna taksacja nieruchomości.....	387
Rozdział 3. Sprzedaż i oddawanie w użytkowanie wieczyste.....	359	Rozdział 3. Badanie rynku nieruchomości.....	388
Rozdział 4. Przetargi na zbycie nieruchomości.....	360	Dział V. Działalność zawodowa w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami.....	388
Rozdział 5. Oddawanie w trwały zarząd.....	362	Rozdział 1. Rzecznictwo majątkowe.....	388
Rozdział 6. Przekazywanie nieruchomości na cele szczególne.....	364	Rozdział 2. Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami.....	390
Rozdział 7. Ustalanie sposobu i terminów zagospodarowania nieruchomości gruntowych.....	367	Rozdział 3. Zarządzanie nieruchomościami.....	390
Rozdział 8. Ceny, opłaty i rozliczenia za nieruchomości.....	367	Rozdział 4. Nadawanie uprawnień zawodowych rzeczoznawcom majątkowym i dokonywanie wpisów do centralnego rejestru oraz orzekanie w sprawach odpowiedzialności zawodowej.....	391
Dział III. Wykonywanie, ograniczanie lub pozbawianie praw do nieruchomości.....	372	Dział VI. Przepisy karne i o karach pieniężnych.....	394
Rozdział 1. Podziały nieruchomości.....	372	Dział VII. Przepisy przejściowe, zmiany w przepisach obowiązujących i przepisy końcowe.....	394
Rozdział 2. Scalanie i podział nieruchomości.....	375	Rozdział 1. Przepisy przejściowe.....	394
Rozdział 3. Prawo pierwokupu nieruchomości.....	377	Rozdział 2. Zmiany w przepisach obowiązujących.....	400
Rozdział 4. Wywłaszczanie nieruchomości.....	378	Rozdział 3. Przepisy końcowe.....	400
Rozdział 5. Odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości.....	381		
Rozdział 6. Zwrot wywłaszczonych nieruchomości.....	383		

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów

Dział I. Przepisy ogólne.....	401	Dział IV. Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.....	406
Dział II. Zakaz praktyk ograniczających konkurencję.....	402	Rozdział 1. Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.....	406
Rozdział 1. Zakaz porozumień ograniczających konkurencję.....	402	Rozdział 2. Decyzje w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.....	406
Rozdział 2. Zakaz nadużywania pozycji dominującej.....	403	Dział V. Organizacja ochrony konkurencji i konsumentów.....	407
Rozdział 3. Decyzje w sprawach praktyk ograniczających konkurencję.....	403	Rozdział 1. Prezes Urzędu.....	407
Dział III. Koncentracje przedsiębiorców.....	404	Rozdział 2. Samorząd terytorialny i organizacje konsumenckie.....	408
Rozdział 1. Kontrola koncentracji.....	404	Dział VI. Postępowanie przed Prezesem Urzędu.....	409
Rozdział 2. Decyzje w sprawach koncentracji.....	405	Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	409
Dział IIIa. Zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów.....	405	Rozdział 2. Postępowanie antymonopolowe w sprawach praktyk ograniczających konkurencję.....	412
Rozdział 1. Niedozwolone postanowienia wzorców umów.....	405	Rozdział 3. Postępowanie antymonopolowe w sprawach koncentracji.....	414
Rozdział 2. Decyzje w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.....	405	Rozdział 3a. Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.....	415

Rozdział 4. Postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.....	415	Rozdział 1. Nakładanie kar pieniężnych.....	418
Rozdział 5. Kontrola i przeszukiwanie w toku postępowania przed Prezesem Urzędu.....	416	Rozdział 2. Odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie w sprawach porozumień ograniczających konkurencję.....	421
Dział VII. Kary pieniężne.....	418	Dział VIII. Przepis karny.....	422
		Dział IX. Przepisy zmieniające, przejściowe i końcowe.....	422

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta

Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	425	Rozdział 4. Prawo odstąpienia od umowy.....	428
Rozdział 2. Obowiązki przedsiębiorcy w umowach, innych niż umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość.....	426	Rozdział 5. Umowy dotyczące usług finansowych zawierane na odległość.....	429
Rozdział 3. Obowiązki przedsiębiorcy w umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość.....	426	Rozdział 6. Przepisy zmieniające.....	430
		Rozdział 7. Przepisy przejściowe i końcowe.....	431

Ustawa z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym

Rozdział 1. Przepisy ogólne.....	433	Rozdział 4. Rozliczenie odwróconego kredytu hipotecznego.....	435
Rozdział 2. Zasady i tryb zawierania umowy odwróconego kredytu hipotecznego.....	433	Rozdział 5. Upadłość banku.....	436
Rozdział 3. Prawa i obowiązki stron umowy odwróconego kredytu hipotecznego.....	434	Rozdział 6. Zmiany w przepisach obowiązujących.....	436
		Rozdział 7. Przepis końcowy.....	436

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Rozdział I. Przedmiot prawa autorskiego.....	437	Rozdział VIII. Ochrona autorskich praw osobistych.....	450
Rozdział II. Podmiot prawa autorskiego.....	439	Rozdział IX. Ochrona autorskich praw majątkowych.....	450
Rozdział III. Treść prawa autorskiego.....	439	Rozdział X. Ochrona wizerunku, adresata korespondencji i tajemnicy źródeł informacji.....	450
Oddział 1. Autorskie prawa osobiste.....	439	Rozdział XI. Prawa pokrewne.....	451
Oddział 2. Autorskie prawa majątkowe.....	439	Oddział 1. Prawa do artystycznych wykonań.....	451
Oddział 3. Dozwolony użytek chronionych utworów.....	441	Oddział 2. Prawa do fonogramów i wideogramów.....	451
Oddział 3a. Dozwolony użytek na rzecz beneficjentów.....	443	Oddział 3. Prawa do nadań programów.....	453
Oddział 4. Zasady określania i wypłaty wynagrodzenia za użyczenie egzemplarzy utworów przez biblioteki publiczne.....	443	Oddział 3 ¹ . Prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych.....	453
Oddział 5. Dozwolony użytek utworów osieroconych.....	445	Oddział 4. Postanowienia wspólne dotyczące praw pokrewnych.....	453
Oddział 6. Niektóre sposoby korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym.....	446	Rozdział XII.....	453
Rozdział IV. Czas trwania autorskich praw majątkowych.....	447	Rozdział XII ¹	453
Rozdział V. Przejście autorskich praw majątkowych.....	447	Rozdział XII ²	453
Rozdział VI. Przepisy szczególne dotyczące utworów audiowizualnych.....	449	Rozdział XIII.....	453
Rozdział VII. Przepisy szczególne dotyczące programów komputerowych.....	449	Rozdział XIV. Odpowiedzialność karna.....	453
		Rozdział XV. Przepisy przejściowe i końcowe.....	454

Kodeks cywilny

Ustawa

z dnia 23 kwietnia 1964 r.

Kodeks cywilny¹⁾

(Tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1740; poz. 2320)

Księga pierwsza. Część ogólna

Tytuł I. Przepisy wstępne

[zakres regulacji]

Art. 1. Kodeks niniejszy reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi.

(Art. 1 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

Art. 2.

(Art. 2 uchylony ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

[moc wsteczna ustawy]

Art. 3. Ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu.

Art. 4.

(Art. 4 uchylony ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

[nadużycie prawa]

Art. 5. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

(Art. 5 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

[ciążar udowodnienia faktu]

Art. 6. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

[domniemanie dobrej wiary]

Art. 7. Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary.

Tytuł II. Osoby

Dział I. Osoby fizyczne

Rozdział I. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych

[zdolność prawna]

Art. 8. § 1. Każdy człowiek od chwili urodzenia ma zdolność prawną.

(Art. 8 oznaczenie § 1 wg ustawy: Dz.U. z 1993 r. Nr 17, poz. 78)

§ 2.

(Art. 8 § 2 skreślony ustawą: Dz.U. z 1996 r. Nr 139, poz. 646)

[domniemanie żywych narodzin]

Art. 9. W razie urodzenia się dziecka domniemywa się, że przyszło ono na świat żywe.

[osiągnięcie pełnoletości]

Art. 10. § 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

[zdolność do czynności prawnych]

Art. 11. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

[brak zdolności]

Art. 12. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

[całkowite ubezwłasnowolnienie]

Art. 13. § 1. Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może być ubezwłasnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem.

§ 2. Dla ubezwłasnowolnionego całkowicie ustanawia się opiekę, chyba że pozostaje on jeszcze pod władzą rodzicielską.

[skutki braku zdolności do czynności prawnych]

Art. 14. § 1. Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

§ 2. Jednakże gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należącą do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych.

[ograniczona zdolność do czynności prawnych]

Art. 15. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji transpozycji dyrektywy 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz. Urz. WE L 178 z 17.07.2000, str. 1; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 25, str. 399). (Odnosnik nr 1 dodany ustawą: Dz.U. z 2006 r. Nr 133, poz. 935)

Ubezważnowolnienie częściowe]

Art. 16. § 1. Osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw.

§ 2. Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę.

[Zgoda przedstawiciela ustawowego]

Art. 17. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

[Potwierdzenie umowy zawartej przez ograniczonego w zdolności]

Art. 18. § 1. Ważność umowy, która została zawarta przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależy od potwierdzenia umowy przez tego przedstawiciela.

§ 2. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może sama potwierdzić umowę po uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych.

§ 3. Strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, nie może powoływać się na brak zgody jej przedstawiciela ustawowego. Może jednak wyznaczyć temu przedstawicielowi odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu.

[Czynność jednostronna ograniczonego w zdolności]

Art. 19. Jeżeli osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych dokonała sama jednostronnej czynności prawnej, do której ustawa wymaga zgody przedstawiciela ustawowego, czynność jest nieważna.

[Umowy dotyczące bieżących spraw życia codziennego]

Art. 20. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

[Rozporządzanie zarobkiem przez ograniczonego w zdolności]

Art. 21. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy z ważnych powodów inaczej postanowi.

[Składniki majątku swobodnego użytku]

Art. 22. Jeżeli przedstawiciel ustawowy osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych oddał jej określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, osoba ta uzyskuje pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą. Wyjątek stanowią czynności prawne, do których dokonania nie wystarcza według ustawy zgoda przedstawiciela ustawowego.

[Konsument]

Art. 22¹. Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

(Art. 22¹ w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 2014 r. poz. 827)

[Rodzaje ochrony dóbr osobistych]

Art. 23. Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

[Przesłanki i środki ochrony dóbr osobistych]

Art. 24. § 1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonania naruszenia może on także żądać, ażeby

osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

(Art. 24 § 1 zd. 3 dodane ustawą: Dz.U. z 1996 r. Nr 114, poz. 542)

§ 2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

§ 3. Przepisy powyższe nie uchybiają uprawnieniom przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym.

Rozdział II. Miejsce zamieszkania**[pojęcie]**

Art. 25. Miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu.

[miejsce zamieszkania dziecka]

Art. 26. § 1. Miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej.

§ 2. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa. Jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy.

[miejsce zamieszkania podopiecznego]

Art. 27. Miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką jest miejsce zamieszkania opiekuna.

[jedno miejsce zamieszkania]

Art. 28. Można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania.

Rozdział III. Uznanie za zmarłego**[uznanie za zmarłego]**

Art. 29. § 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło lat dziesięć od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył; jednakże gdyby w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończył lat siedemdziesiąt, wystarcza upływ lat pięciu.

§ 2. Uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby lat dwadzieścia trzy.

[wypadki kwalifikowane]

Art. 30. § 1. Kto zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, ten może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie.

§ 2. Jeżeli nie można stwierdzić katastrofy statku lub okrętu, bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się z upływem roku od dnia, w którym statek lub okręt miał przybyć do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia – z upływem lat dwóch od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość.

§ 3. Kto zaginął w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia nieprzewidzianym w paragrafach poprzedzających, ten może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało albo według okoliczności powinno było ustać.

[domniemanie chwili śmierci – oznaczenie]

Art. 31. § 1. Domniemywa się, że zaginiony zmarł w chwili oznaczonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.

§ 2. Jako chwilę domniemanej śmierci zaginionego oznacza się chwilę, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna, a w braku wszelkich danych – pierwszy dzień terminu, z którego upływem uznania za zmarłego stało się możliwe.

§ 3. Jeżeli w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego czas śmierci został oznaczony tylko datą dnia, za chwilę domniemanej śmierci zaginionego uważa się koniec tego dnia.

Domniemanie równoczesności śmierci

Art. 32. Jeżeli kilka osób utraciło życie podczas grożącego im wspólnie niebezpieczeństwa, domniemywa się, że zmarły jednocześnie.

Dział II. Osoby prawne

Osoba prawna

Art. 33. Osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególnie przyznają osobowość prawną.
(Art. 33 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

Łatwna osoba prawna; odpowiedzialność za jej zobowiązania

Art. 33¹. § 1. Do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych.

§ 2. Jeżeli przepis odrębny nie stanowi inaczej, za zobowiązania jednostki, o której mowa w § 1, odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie; odpowiedzialność ta powstaje z chwilą, gdy jednostka organizacyjna stała się niewypłacalna.
(Art. 33¹ dodany ustawą: Dz.U. z 2003 r. Nr 49, poz. 408)

Skarb Państwa

Art. 34. Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych osób prawnych.
(Art. 34 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

Organizacja osób prawnych

Art. 35. Powstanie, urządzenie i ustanie osób prawnych określają właściwe przepisy; w wypadkach i w zakresie w przepisach tych przewidzianych organizację i sposób działania osoby prawnej reguluje także jej statut.

Art. 36.

(Art. 36 skreślony ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

Uzyskanie osobowości prawnej

Art. 37. § 1. Jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisu do właściwego rejestru, chyba że przepisy szczególnie stanowią inaczej.
(Art. 37 § 1 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

§ 2. Rodzaje rejestrów oraz ich organizację i sposób prowadzenia regulują odrębne przepisy.

Sposób działania organów

Art. 38. Osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie.

Skutki braku umocowania lub przekroczenia jego zakresu

Art. 39. § 1. Jeżeli zawierający umowę jako organ osoby prawnej nie ma umocowania albo przekroczy jego zakres, ważność umowy zależy od jej potwierdzenia przez osobę prawną, w której imieniu umowa została zawarta.

§ 2. Druga strona może wyznaczyć osobie prawnej, w której imieniu umowa została zawarta, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu.

§ 3. W braku potwierdzenia ten, kto zawarł umowę jako organ osoby prawnej, obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o braku umocowania lub o przekroczeniu jego zakresu.

§ 4. Jednostronna czynność prawna dokonana przez działającego jako organ osoby prawnej bez umocowania albo z przekroczeniem jego zakresu jest nieważna. Jednakże gdy ten, komu zostało złożone oświadczenie woli w imieniu osoby prawnej, zgodził się na działanie bez umocowania, stosuje się odpowiednio przepisy o zawarciu umowy bez umocowania.

§ 5. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy czynność prawna została dokonana w imieniu osoby prawnej, która nie istnieje.
(Art. 39 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 2018 r. poz. 2244)

Odpowiedzialność Skarbu Państwa

Art. 40. § 1. Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania państwowych osób prawnych, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. Państwowe osoby prawne nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania Skarbu Państwa.
(Art. 40 § 1 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 2003 r. Nr 49, poz. 408)

§ 2. W razie nieodpłatnego przejęcia, na podstawie obowiązujących ustaw, określonego składnika mienia od państwowej osoby prawnej na rzecz Skarbu Państwa, ten ostatni odpowiada solidarnie z osobą prawną za zobowiązania powstałe w okresie, gdy składnik stanowił własność danej osoby prawnej, do wysokości wartości tego składnika ustalonej według stanu z chwili przejęcia, a według cen z chwili zapłaty.
(Art. 40 § 2 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 1990 r. Nr 55, poz. 321)

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do odpowiedzialności jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych osób prawnych.
(Art. 40 § 3 dodany ustawą: Dz.U. z 2003 r. Nr 49, poz. 408)

Ustalenie siedziby osoby prawnej

Art. 41. Jeżeli ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej, siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający.

Brak organów

Art. 42. § 1. Jeżeli osoba prawna nie może być reprezentowana lub prowadzić swoich spraw ze względu na brak organu albo brak w składzie organu uprawnionego do jej reprezentowania, sąd ustanawia dla niej kuratora. Kurator podlega nadzorowi sądu, który go ustanowił.

§ 2. Do czasu powołania albo uzupełnienia składu organu, o którym mowa w § 1, albo ustanowienia likwidatora kurator reprezentuje osobę prawną oraz prowadzi jej sprawy w granicach określonych w zaświadczeniu sądu.

§ 3. Kurator niezwłocznie podejmuje czynności zmierzające do powołania albo uzupełnienia składu organu osoby prawnej uprawnionego do jej reprezentowania, a w razie potrzeby do jej likwidacji.

§ 4. Pod rygorem nieważności kurator jest obowiązany uzyskać zezwolenie sądu rejestrowego na:

- 1) nabycie i zbycie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz na dokonanie czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części do czasowego korzystania;
- 2) nabycie i zbycie oraz obciążanie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości.

(Art. 42 w brzmieniu ustalonym ustawą: Dz.U. z 2018 r. poz. 398)

Okres ustanowienia kuratora

Art. 42¹. § 1. Kuratora ustanawia się na okres nieprzekraczający roku. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można przedłużyć ustanowienie kuratora na czas oznaczony, jeżeli czynności kuratora, o których mowa w art. 42 § 3, nie mogły zostać zakończone przed upływem okresu, na który został ustanowiony.

§ 2. Jeżeli czynności podjęte przez kuratora nie doprowadziły do powołania lub uzupełnienia składu organu osoby prawnej uprawnionego do jej reprezentowania albo jej likwidacji, występuje on niezwłocznie z wnioskiem do sądu rejestrowego o rozwiązanie osoby prawnej. Nie narusza to uprawnień kuratora do wystąpienia z żądaniem rozwiązania osoby prawnej na podstawie odrębnych przepisów.

(Art. 42¹ dodany ustawą: Dz.U. z 2018 r. poz. 398)